

Windmolenpark Hatter-Oldebroek

toetsing aan de Flora- en faunawet

colofon

3 november 2005

- tekst	dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld
Vistraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028
Email: schenkeveldbureau@planet.nl
- opdrachtgever	Biomassa Van Werven Energie B.V., Oldebroek
- contactpersoon	E. de Graaf van Biomassa Van Werven Energie B.V.

Inleiding

Biomassa Van Werven Energie BV ontwikkelt een windmolenpark langs de Provinciale weg N50 en de Rijksweg A28 op de grens van de gemeenten Oldebroek en Hattem. Het stedenbouwkundig bureau van Droffelaar bv stelt daartoe een partiele herziening van beide bestemmingsplannen buitengebied op. Volgens de huidige wetgeving is voor de betreffende bestemmingswijziging (van agrarisch naar de aanleg en exploitatie van windturbines met toebehoren) een toets in het kader van de Flora en faunawet nodig. Verder is het noodzakelijk dat voorafgaand aan het grondverzet en de bouwactiviteiten de beschermde soorten, die het plangebied als (deel)habitat gebruiken te inventariseren en bij gebleken schade en overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora en faunawet (F&f-wet) hiervoor ontheffing aan te vragen.

Flora- en faunawet

De F&f-wet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de te verwachten schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de bouw en het nieuwe gebruik in strijd is met de verbodsbepalingen van de F&f-wet en of er dientengevolge ontheffing (ex art. 75 van de F&f-wet) van de verbodsbepalingen moet worden aangevraagd.

- N.b.1 Dit onderzoek richt zich vooral op de bouwlocaties van de 7 molens en hun betekenis als (deel)habitat voor bepaalde planten- en diersoorten. In een eerder stadium zijn de gevolgen van het park voor langs vliegende vogels (betekenis als corridor) in beeld gebracht¹. Deze gevolgen bleken niet significant.
- N.b.2 Het onderzoeksgebied beslaat naast de 7 bouwlocaties ook een sloot, die gedempt wordt ten behoeve van een nieuw aan te leggen onderhoudspad.

figuur 1: plangebied met bouwlocaties en te dempen sloot

Methode

Op 4 augustus 2005 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die de bouwlocaties en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren.

¹ Lieshout, S. en S. Dirksen, 2004: Knelpunten en analyse van de effecten van de beoogde windturbine locatie op vogels; Bureau Waardenburg, Culemborg.

Daarnaast is in de literatuur gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de wijde omgeving.

Resultaat

Flora

De verschillende bouwlocaties liggen in grasland, sloot en/of jonge aanplant. Het grasland betreft steeds intensief cultuurgrasland. Deze wordt gemaaid ten behoeve van de voedselvoorziening van elders gestalde melkkoeien of beweid met melk- of zoogkoeien. Het gras is recent ingezaaid meestal met alleen Engels of Italiaans raaigras. In de beweidde percelen zijn ook Timothee, Veldbeemdgras en Beemdlangbloem bijgezaaid. Spontaan gevestigde plantensoorten ontbreken vrijwel.

De sloten worden jaarlijks uitgemaaid en periodiek geherprofileerd.

De jonge aanplant is in de winter van 2004/2005 aangelegd. De aangeplante soorten betreffen o.a. Zomereik, Gewone es, Zoete kers, Rode kornoelje en Ruwe berk.

Bijlage 1 geeft een alfabetische opsomming van alle op de locaties aangetroffen wilde plantensoorten met hun voorkomen in Nederland (UFK_90 = uurhokfrequentieklasse in 1990,1-9), hun preferente ecotoop (Ecotp1, Ecotp2 en Ecotp3), of ze een beschermde status hebben (1), of ze op de nationale lijst van bedreigde soorten staan (1-4), hun natuurbehoudswaarde (1-100) en op welke locatie ze zijn aangetroffen. De locaties komen overeen met de in figuur 1 aangegeven bouwlocaties (1-7) en de te dempen sloot (S). De locaties zijn 30 bij 30 m. De locaties 3 en 6 omvatten ook een stuk sloot. In de bijlage zijn alleen de spontaan gevestigde soorten opgenomen. De aangeplante en ingezaaide soorten zijn niet vermeld.

De locaties 3 en 6 liggen in of direct aan een sloot. Locatie S betreft de te dempen sloot aan het pad langs de zandafgraving. Alleen deze locaties hebben floristische waarde. Hier groeien o.a. de beschermde (categorie algemeen) soorten Zwanebloem, Gewone dotterbloem en de rode-lijstsoort Brede waterpest. Deze soorten zijn van nationaal belang. De soorten met een natuurbehoudswaarde > 8 hebben een regionaal belang. Dit betreft Kleine watereppe, Holpijp, Kikkerbeet, Echte koekoeksbloem, Puntig fonteinkruid, Haarfonteinkruid, Grote pimperl en Bosbies. Ook deze groeien uitsluitend in en aan de sloten. Gewone dotterbloem, Kleine watereppe, Holpijp en Bosbies zijn verder kwelindicatoren.

De pioniervegetatie van de jonge aanplant is tamelijk soortenrijk (19 soorten). Het betreft veelal ruderaal soorten. De natuurbehoudswaarde hiervan is meestal nul.

Vogels

D.d. 4 augustus 2005 werden in het plangebied de volgende beschermde vogelsoorten waargenomen: Buizerd, Boerenzwaluw, Houtduif, Spreeuw, Kleine karekiet, Kievit, Knobbelzwaan, Waterhoen, Wilde eend, Graspieper. De laatste 5 soorten hebben hier waarschijnlijk ook gebroed. Graspieper is een rode-lijstsoort.

In het verleden waren de polders aan weerszijden van de N50 redelijk tot goed weidevogelgebied². Er broedden o.a. Grutto, Tureluur, Graspieper, Wulp, Veldleeuwerik³. De kwaliteit is inmiddels sterk teruggelopen. In 2004 zijn alleen Grutto (in lage dichtheid), Kievit, Scholekster, Wilde eend en Graspieper als (broedende) weidevogel vastgesteld⁴.

Alle hierboven genoemde vogelsoorten zijn streng beschermd (categorie 3). Alleen Houtduif (van 15 oktober tot 31 januari) en Wilde eend (van 15 augustus tot 31 januari) zijn bejaagbaar.

De betekenis van het plangebied voor overwinterende vogels, ganzen en zwanen in het bijzonder, is matig⁵.

² Achtergronddocument bij de omgevingsplannen Gelderland, 1996; provincie Gelderland, Arnhem.

³ Diermen, J. van, J. Schoppers en M. van Dongen, 1992: Broedvogelinventarisatie Gelderland 1992; provincie Gelderland, Arnhem.

⁴ Lieshout, S. en S. Dirksen, 2004: Knelpunten en analyse van de effecten van de beoogde windturbine locatie op vogels; Bureau Waardenburg, Culemborg.

⁵ De Gelderse natuurdoelenkaart, 1999; provincie Gelderland, Arnhem.

Zoogdieren

In het plangebied zijn d.d. 4 augustus 2005 de volgende algemene, beschermde zoogdiersoorten designaleerd: Haas en Woelrat.

Waarnemingen van vleermuizen uit de omgeving betreffen Gewone en Ruige dwegvleermuis, Laatlviieger, Rosse vleermuis, Watervleermuis en Meervleermuis (zie bijlage 2). Het plangebied heeft vooral een functie als jachtgebied. Verblijfplaatsen ontbreken. De dagelijkse vliegroutes zijn aan beplanting gekoppeld. Het gebied ligt mogelijk wel op een trekroute van zomer- naar winterverblijfplaats.

Vleermuizen zijn streng beschermd.

Amfibieën en reptielen

Er zijn in de te dempen sloot Meerkikker (larve) en Kleine salamander (adult) aangetroffen.

Bij locatie 4 is Bruine kikker (adult) gezien. Genoemde soorten zijn beschermd (categorie algemeen)

Er komen in de wijde omgeving geen streng beschermde amfibie- en reptielsoorten voor⁶.

Vissen

In de diverse sloten zijn alleen Driedoornige stekelbaars en Zeelt gevangen. Deze soorten zijn niet beschermd.

Ongewervelde dieren

Er is d.d. 4 augustus 2005 op land Lantaarntje, een algemene libellensoort waargenomen en in de sloot o.a. Waterscorpioen en Geelgerande watertor (*Dytiscus marginalis*) gevangen.

Er zijn van het plangebied en omgeving geen waarnemingen van bijzondere libelle-, dagvlinder-, sprinkhaan- en krekelseorten bekend⁷.

Conclusie

Van de diverse locaties hebben alleen de sloten natuurwaarde. De slootvegetatie is soortenrijk en bevat enkele minder algemene of zelfs bedreigde plantensoorten zoals Brede waterpest. Ook de (macro)fauna van de sloten is rijk. Het betreft o.a. Meerkikker.

Op de diverse locaties hebben met zekerheid de volgende beschermde soorten een habitat: Gewone dotterbloem, Zwanebloem, Woelrat, Bruine kikker, Kleine watersalamander, Meerkikker. Deze soorten hebben een algemeen voorkomen (categorie 1).

De betekenis voor vleermuizen is onbekend, maar waarschijnlijk niet groot.

Discussie

Bij het bouwrijp maken van de diverse locaties en de aanleg van het werpad wordt de bovengrond afgedekt met zand. Dit betekent dat alle ter plekke aanwezige planten en dieren zullen worden gedood. Een deel hiervan is beschermd, maar hoogstens behorend tot categorie 1 (algemene soorten). Sedert 23 februari 2005 geldt voor deze soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling voor artikel 6 t/m 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel wordt aanbevolen om voorafgaand aan de werkzaamheden de te dempen sloten leeg te vissen en de gevangen amfibieën en vissen direct in de naburige sloten terug te zetten.

Alle vogelsoorten zijn streng beschermd. Het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. Dit betekent dat het bouwrijp maken buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) moet plaatsvinden.

De oprichting en het gebruik van de windmolens betekent een verdere achteruitgang van de weidevogelkwaliteit van de polders Voskuil en 't Zand. Voor wat betreft de kwetsbare soorten zoals Grutto en Graspieper betekent dit verlies slechts 1 of 2 territoria. Dit effect is niet significant voor de regionale of landelijke populatie.

Ten behoeve van hun onderhoud worden de molens ontsloten vanaf de Middeldijk en Oosterse dijk. Het verdient aanbeveling deze ontsluiting zoveel mogelijk te laten samenvallen met het pad dat de betreffende agrariër gebruikt om het perceel te bewerken. Deze houdt bij voorkeur een zekere afstand, tenminste 2 meter, tot de sloot.

De draaiende molens hebben nauwelijks effect op het gebruik van het gebied als foerageer- en rustgebied door wintervogels (zie rapport Waardenburg). De afstand tussen de beoogde windturbines

⁶ Creemers, R., 1998: Prioritaire reptielen en amfibieën in Gelderland; RAVON, Nijmegen.

⁷ Swaay, C. v., 1998: Vlinders van de Rode lijst in Gelderland; de Vlinderstichting, Wageningen.

Reemer, M. en V.J. Kalkman, 1998: Sprinkhanen en krekels van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

Kalkman, V.J., R. Ketelaar en M. Reemer, 1998: Libellen van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

en de aangetroffen concentraties Kleine zwaan is van dien aard, dat niet wordt verwacht dat door plaatsing van de beoogde windturbines deze groepen Kleine zwaan zullen worden verstoord. Wat betreft de vleermuizen wordt verwacht dat er tijdens de gebruiksfase slachtoffers vallen (zie bijlage 2). Hiervoor moet ontheffing van de verbodsbepalingen ex artikel 75 van de F&fwet worden aangevraagd. Het is onwaarschijnlijk maar niet bekend of dit verlies de gunstige staat van instandhouding van de verschillende populaties zal treffen. Hier moet nader onderzoek naar worden verricht. De ontheffing is pas in de gebruiksfase nodig.

Bijlagen

bijlage 1: vaatplantensoorten van het windmolenpark Hattem-Oldebroek

bijlage 2: notitie vleermuizen en windmolens Hattemerbroek door Herman Limpens van de VZZ